

LANDSCHAPPEN RESTAUREREN

Van 'damage control' naar 'positive impact'

Onze welvaart berust op productiemethoden en consumptiepatronen die de basis van deze rijkdom - ecosystemen - aantasten. In dat licht is wie zegt z'n milieubelasting te willen 'terugdringen' wel erg pover bezig, betoogt Willem Ferwerda. "Maak er een positieve bijdrage van: herstel van landschappen waar natuur en mens profijt van hebben."

WIM VERHOOG

Ferwerda, directeur van de in 2013 opgerichte Commonland Foundation, weet waarover hij het heeft. Hij studeerde tropische ecologie, milieukunde en tropische landbouw en was (onder meer) lange tijd werkzaam voor de International Union for Conservation of Nature (IUCN). "Ecosystemen leveren samenlevingen bijvoorbeeld voedsel, bodemvruchtbaarheid, water, onderdak, goederen en diensten, medicijnen, veiligheid, kennis, en recreatie. Daarmee zijn ze zeker US \$ 4,3-20,2 biljoen dollar/jr. waard^{1,2}. Maar van die ecosystemediensten zit 60% in de gevarezone. Zelfs als het bedrijfsleven milieubeleid omarmt, gaat de afbraak door. Dergelijk beleid suggereert dat je goed bezig bent als je je impact op het milieu vermindert, maar je moet *beyond damage reduction* gaan en een *positive impact* nastreven. En niet op papier, maar letterlijk met je benen op de grond: in het herstel van hectaren gedegradeerde land-

schappen en hun biodiversiteit. Mogelijkheden te overgemaakt wordt dat er 2 miljard hectare ernstig aange-taste gebieden zijn waar landschapsrestauratie mogelijk is. Driekwart daarvan is geschikt voor het creëren van semi-natuurlijke landschappen die tegelijk productief zijn door ingepaste landbouw en bosbouw-activiteiten. Internationale ambitie tot herstel is er ook. Zo zit in de *Bonn Challenge* het doel om tot 2020 150 miljoen hectare, een oppervlak van drie keer Spanje, te herstellen." Verscheidene natuur- en gouv-ernementale organisaties werken daar vanuit eigen invalshoe-ken al decennia lang aan, maar Ferwerda vroeg zich af waarom de effectiviteit daarvan zo beperkt bleef. "Vanuit de IUCN Commission on Ecosystem Management en de Rotterdam School of Management, waaraan ik beide verbonden ben, en met support van o.a. McKinsey, ben ik gaan nadenken over één model en één taal voor landschapsrestauratie waarin je rond zo'n herstel

Löss Plateau project, in 1995 (links) en (rechts) in 2009. (Opnamen: Kosima Weber Liu)

Werken met drie zones

De brede insteek van het 'four returns model' is ook zichtbaar in de verschillende (interconnectieve) landschapszones die bij een project onderscheiden worden: een natuurlijke zone (herstel van biodiversiteit, hydrologie en toplaag van de bodem); een zone met een mix van eco en agro (rehabilitatie van de ecologie met productieve soorten) en een sterk economische zone (creatie landbouwgebied, vastgoed, industrie, etc.).

heel diverse werelden, partijen met elk een eigen taal, referentiekader en belangen, kunt samenbrengen. Zo heb ik veel geleerd van gesprekken met investeerders in Londen over de traditionele 'Return On Investment', ROI. Het betekent voor hen: snel rendement, een maximalisatie van de return die echter leidt tot landschappen met slechts één functie, waarbij een zware wissel wordt getrokken op de toekomst. Investeerders willen er snel uit kunnen stappen als het tegenzit. Ik ben overtuigd van ROI bij landschapsherstel, maar die komt op gang bij een langduriger betrokkenheid. De eerste - globaal zeven - jaren zul je geduld moeten hebben." Met zo'n verhaal zien potentiële investeerders je aankomen. Daarom was voor Ferwerda een brede opvatting van *returns* van meet af aan essentieel. Minstens zo belangrijk zijn ook de terugkeer van inspiratie (zelfbewustzijn, betekenisvolle activiteiten, innovatie), terugkeer van sociaal kapitaal (werkgelegenheid en betrokkenheid bij de samenleving) en terugkeer van natuurlijk kapitaal (biodiversiteit, ecosysteemdiensten). "Een *four returns model* dus. Dan kan ik bij een potentiële investeerder bijvoorbeeld ook beginnen over dingen die je lokaal met geld wilt helpen creëren in plaats van een financieel verhaal te houden dat hen zal prikkelen tot de aloude afwegingen."

Commonland

Het verder uitwerken van het *four returns model* met criteria voor de aanpak (inclusief uitgebreide stakeholdersparticipatie) en het identificeren van bruikbare *tools, best practices en lessons learned*, is het werk van de Commonland. "Met dat raamwerk in de hand selecteren we een 'ready for investment' *pipeline* van veelbelovende bestaande of op te starten herstelprojecten. Als 'deal maker', brengen we vervolgens partijen bij elkaar in lokale *ecosystem restoration partnerships*. Daarin gaan bedrijven, investeerders, en kennis- en opleidingsinstellingen een langdurige - minstens twintig jaar durende - verbintenis aan met plaatselijke organisaties. Commonland neemt daarin deel via een ontwikkelingsmaatschappij, Four Returns, en blijft zo bij de daadwerkelijke uitvoering betrokken, zo nodig via het opzetten van lokale bedrijven. Een eerste fonds voor herstelprojecten wordt vooral gevoed met geld van impact investeerders. Bij hen zie je namelijk vaker dat al breder wordt gekeken dan naar alleen de geldelijke *return*. Met een *track record* van eerste opgestarte inspirerende projecten is de ambitie om op de langere termijn een fonds te creëren waarin institutionele beleggers, zoals pensioenfondsen, stappen."

Sprekende voorbeelden

Dat landschapsherstel werkt, en helemaal als krachtige partijen instappen, valt overigens nu al heel duidelijk te maken met beeldmateriaal (zie foto's) van het Chinese Löss Plateau Watershed Rehabilitation Project dat in 1995 startte. "Hier was het de Wereldbank die US\$ 150 miljoen stak in het herstel van een geërodeerd gebied van 1,5 miljoen hectare, later met \$ 350 miljoen steun van China uitgebreid tot een gebied ter grootte van België: 3,5 miljoen ha. Inmiddels houdt een netwerk van kleine dammen in het gebied water vast voor gebruik door steden en boeren in droge tijden. Door herbepanting en beweidingverboden is de bedekking met vegetatie enorm toegenomen. De lokale voedselvoorziening nam toe en meer dan 2,5 miljoen mensen in vier van China's armste provincies en in de autonome regio Binnen-Mongolië klommen uit de armoede, waarmee het armoedepercentage tussen 1995 en 2009 daalde van 59 naar 27%. Inkomens van boeren stegen van ca. \$ 70 naar ca. \$ 200 p.p./jr. Voor de Wereldbank was alleen al vanwege de verminderde slibafvoer naar de Gele Rivier sprake van een project met een sluitend business model. Het project vindt navolging in China, waarbij naar schatting al 20 miljoen Chinezen hebben geprofiteerd van deze aanpak." Het zijn dit soort indrukwekkende veranderingen die ook te zien zullen zijn in projecten die via het *four returns model* worden opgepakt. Het eerste uit de *pipeline* waar Commonland actief is, bevindt zich in Baviaanskloof in Zuid-Afrika, een project dat een plaatselijke NGO (Living Lands) zes jaar geleden met de lokale boeren heeft opgezet op basis van een unieke stakeholdersmethode. Het gaat hier om drie brongebieden die water leveren voor de stroomafwaarts gelegen miljoenenstad Port Elizabeth en omstreken, waar industrie, landbouw en stedelingen voor 70% van die toevoer afhankelijk zijn. Het land hield door degradatie echter steeds minder water vast, en schoot daarvoor steeds vaker te kort in die vitale functie. Het effect van eerste herstelwerkzaamheden in het brongebied, waaronder aanleg van dammen en aanplant van oorspronkelijke boomsoorten, heeft boeren al bewust gemaakt van de link tussen hun land en de verder weg gelegen stad. Nu komt het tot een opschaling via de vorming van *ecosystem restoration partnerships*, met als ambitie daar in de komende 20 jaar 200.000 ha te herstellen.

"Mijn ambitie is om *common ground* te creëren voor een *restoration industry*. Wij zijn een internationaal werkende organisatie, gericht op resultaat in het veld en niet bezig met 'Noord/Zuid-issues'. Zo zijn we ook al op streek met de voorbereiding van projecten in Spanje en Polen. Ik ben ervan overtuigd dat ook in Nederland de *four returns* aanpak zal werken. Het gaat wereldwijd om inspiratie om de situatie ten goede te keren: van *the tragedy of the commons*, waar niemand energie van krijgt, naar *the promise of the commons!*"

Meer info: commonland.com. De foundation wil, naast het bouwen van een track record, het four returns model ook aan andere partijen ter beschikking stellen om de aanpak zoveel mogelijk navolging te doen krijgen.

Noten: ¹⁾ tinyurl.com/TEEB-chapt-9; ²⁾ tinyurl.com/value-of-ecosyst; ³⁾ tinyurl.com/wb-loessplateau.